

Bréfa- og málasafn 1968, seinni hluti

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Forsætiráðherra – Bréf – Arnþór Þórólfsson – ásgeir – Björn Jónsson
– Birgir Ísleifur Gunnarsson – Gunnar Thoroddsen – Kristján Albertsson – Óskar Kristjánsson – Páll
Friðbertsson – Páll G. Kolka – Fiskiðjan Fryðja

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-35, Örk 5

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

SJÁLFSTÆÐISFLOKKURINN

Samband ungra Sjálfstæðismanna

Reykjavík, 12. nóvember 1968.

Hr. formaður Sjálfstæðisflokksins,
dr. Bjarni Benediktsson,
Reykjavík.

Á fundi í stjórn Sambands ungra Sjálfstæðismanna, sem haldinn var í gær, var mér falið að rita yður eftirfarandi erindi:

Að undanfögnu hefur í vakandi mæli gætt óróa og óánægju í röðum ungra Sjálfstæðismanna, eins og glögg kom t.d. fram vikurnar fyrir aukaping S.U.S., sem haldið var í lok september, s.l. svo og á þinginu sjálfu. Það er mat stjórnar S.U.S., að ein af ástæðum þessarar óánægju eigi rætur að rekja til þess, að ekki virðist nægilega gott samband á milli forystumanna flokksins og stjórna samtaka ungra Sjálfstæðismanna. Þessir aðilar hittist sjaldan nema á fjölmönnum fundum og fá ekki næg tækifæri til að kynnast sjónarmiðum hvors annars. Ungir Sjálfstæðismenn fá ekki að kynnast grundvallarrökum mikilvægra stjórn málaákvæðana fyrr en þær hafi verið teknar og hafi þeir því ekki tækifæri til að hafa í tíma áhrif á skoðanamyndun ungs fólks og eigi þeir því erfitt með, að hafa eðlilega pólitíska forystu í þeim hópum ungs fólks, sem þeir starfa í. Það er einkum tvennt, sem veldur því að þetta hefur einkum komið til umræðu nú. Annarsvegar það, að samtök ungra Sjálfstæðismanna eiga nú enga fulltrúa í þingflokki Sjálfstæðisflokksins og hinsvegar það, að í öðrum stjórn mála flokkum, t.d. Alþýðuflokknum, virðist mun meira samband og samstarf milli forystumanna flokksins og samtaka yngri flokksmanna, t.d. varðandi þær efnahagsráðstafanir, sem nú eru til umræðu.

Stjórn Sambands ungra Sjálfstæðismanna gerir sér fulla grein fyrir því, að mikið ríður nú á að sem mest eining verði innan flokksins um þær erfiðu ráðstafanir, sem nú er verið að gera og aðrar aðgerðir, sem á eftir hljóta að fylgja. Þá er mjög mikilvægt, að sem víðtækust samstaða náist meðal þjóðarinnar á þessum erfiðu tímum. Til að stjórn S.U.S. sé betur færari fyrir sitt leyti til þess að gegna forystuhlutverki meðal ungs fólks, telur stjórnin nauðsynlegt að betra samband myndist milli forystumanna flokksins og stjórnar S.U.S. Það er því eindregin ósk stjórnar S.U.S. að nú verði stigin ákveðin skref í þessu efni. Mætti t.d. hugsa sér að ráðherrar flokksins, hver í sínu lagi, hefðu stutta fundi með stjórn S.U.S. til að skýra einstök mál, sem í undirbúningi eru. Þá væri og æskilegt, að einhverjir úr forystuliði flokksins, t.d. tveir miðstjórnarmenn, tækju upp viðræður við fulltrúa stjórnar S.U.S. um framgang ýmissa hugmynda, sem fram hafa komið í röðum ungra Sjálfstæðismanna, bæði um flokksstarfið svo og ýmislegt, sem þjóðmálin snertir. Ýmsar slíkar hugmyndir hafa komið fram, sem ekki hafa verið settar í ákveðið tillögu eða ályktunarform.

Væntum við þess að málaleitan þessari verði vel tekið og samheldni og samstaða innan flokksins megi eflast á þessum erfiðu tímum.

Virðingarfyllst
f.h. stjórnar
Sambands ungra Sjálfstæðismanna
Birgir Ísl Gunnarsson
(sign.)

Reykjavík 15. febr. 1968

Kæri forsætisráðherra:

Fyrir um það bil átta og hálfri öld síðan gerði mjög hart vor á Norðurlandi og þá unnu Húnavetningar það heit að reisa kirkju á Þingstað sínum, ef bráð^a bata gerði. Þessu fylgdi blessun Guðs fyrir Ísland og Íslenska menningu um ók^onnar aldir, því að þetta varð upphaf Þingeyraklausturs.

Því leyfi eg mér að minna þig á þetta, sögufróðan mann og vitran, að eg hef heyrt að sumum mönnum innan Alþingis eða jafnvel innan ríkisstjórnarinnar hafi dottið í hug að hafa nú annan hátt á og vinna það til bjargræðis aðþrengdum sjávarútvegi að níðast á Þjóðkirkju Íslands og svipta Prestakallasjóð þeim tekjustofni, sem honum ber að lögum. Þau lög voru sett í stjórnartíð Framsóknar á kreppuárum og engin hallærisstjórn hefur síðan lotið svo lágt að hrófla við þeim. Eg vona, að þú misvirðir ekki við mig, gamlan baráttumann Sjálfstæðisflokksins, þótt eg fyllist undrun og harmi, ef hann ætlar nú að leiða yfir sig hneisu^{hneisu} þá það ganga á þau kirkjugrið, sem Framsókn skömmin hefur þó virt fram að þessu.

Skyldi frændum okkar á Norðurlöndum, sem safnað hafa allmiklu fé til þess að auka veg Íslensku kirkjunnar, finnast hátt risið á höfðingjum söguþjóðarinnar, ef þessi ráðstöfun næði fram að ganga. Ekki áttu þó Norðmenn neinn Guðbrand til þess að þýða Biblíuna á sína feðratungu, enda glötuðu þeir henni, né neinn Meistara Jón eða Hallgrím til að festa hana í huga hverrar nýrrar kynslóðar, þegar mál laga og viðskipta fordanskuðist. Gæti ekki einhverjum Dönum líka dottið í hug, að Þjóð, sem lítilsvirðir sín sögulegu og andlegu verðmæti, sé ekki ólíkleg til að selja nokkur heimfengin handrit fyrir þorskabeitu?

Þú hefur sýnt þig góðan dreng í viðskiptum ríkisstjórnar þinnar við Þjóðkirkjuna, að því er snertir Skálholtsstað, og átt fyrir það þakki^{skýldar}, en eigi mun eg gerast sá hræsnari að þakka stjórninni fyrir hennar húnzkun á öllum þeim tillögum Kirkjuráðs og Kirkjubings, sem miða að auknu athafnafr^{si}els^{slóð} kirkjunnar.

Englendingar steypa nú saman sínum stóru bönkum í hagræðingar-
skyni, en sú uppskafningaklíka allra flokka, sem hér er trúað fyrir að
stjórna bankamálum, er í innbyrðis kapphlaupi um að reisa yfir sig og starfs-
lið sitt hvert musterið öðru skrautlegra, svo að segja á sömu hundabúfunni,
mörgum góðum sjálfstæðismanni til blyggðunar og skapraunar. Mér hefur
verið tjáð, að sá bankastjórinn, sem nú er fjármálaráðherra flokks okkar,
neiti jafnvel að greiða umsamda og áfallna vexti og afborgun af því láni,
sem
✓ Prestakallasjóður hefur verið neyddur til að lána vesalings ríkissjóðnum,
og honum virðist því jafn vel trúandi til þess sem kommúnistum að vilja
gera eignir kirkjunnar upptækar. Ef svo heldur fram mun eg fyrir mitt leyti
greiða atkvæði með því málshöfðun til þess að fá úrskorið, hvort menn
og stofnanir búa hér við réttaröryggi eða ekki.

Kristján greyið III. og Henrik VIII: höfðu sér það til afsök-
unar, að til allmikils var að slægjast, er þeir rændu kirkjueignum, en
hjáleigupilturinn frá Reynistaðarklaustri virðist vilja kaupa sér frægðar-
sæti á þeirra bekk fyrir upphæð, sem ekki nægir fyrir einni síldarnót.

Eg bið þig að misvirða ekki þetta bréf -- ef til vill er ekki
tilefni til að skrifa það, enda kemst mun Guðs kristni lifa án minnar
hjálpar. En trúmál eru alltaf mjög viðkvæm tilfinningamál og eg tel það
ógurlegt ^s politíkt glapræði, ef Sjálfstæðisflokkurinn gengi erindi kommún-
ista í lítilsvirðingu og ágengni við kirkjuna, og gæfi með því Framsókn
stórkostlegt tromp. Eg heiti á þig sem vitran leiðtoga -- og hef líka há
trú á þef sem "strateg" -- að þú látir ekki búrahátt misviturra manna
verða til mikils og varanlegs óvinafagnaðar. Hvorki sjómenn né sjómanna-
konur munu trúa því, að nein blessun fylgi því fé, sem tekið er handa þeim
ránshendi úr guðskistu.

Þetta bréf er skrifað í fullum trúnaði, og ef þef mislíkar það,
há bið eg þig að minnast minna gráu hára, sem gefa mér nokkru meiri rétt
til áheyrnar en ungum angurgöpum. Eg tel mig þó ekki það gamlaðan, að eg
valdi ekki enn brynju og brandi, ef mikið liggur við.

Til forsætisráðherra, dr. juris Bjarna Benediktssonar,

Þak

Reyðarfirði 10/4 1968.

Hr. forsætisráðh. Bjarni Benediktsson

Reykjavík.

Kæri Bjarni.

Þegar ég rita þessar línur til þín, er hér allt þakið ís og snjó. Reyðarfjörður er allur þakin þéttum ís alveg inn í fjarðarbotn, en íst í firðinum og í fjarðarmynni er nokkuð auður sjór.

Eskifjörður er algjörlega lokaður öllum siglingum, en bátar þaðan hafa komist hingað til löndunar á aflu sínum, sem síðan er fluttur á bifreiðum til Eskifjarðar, en nóg um þetta.

Tilfni þessa bréfs til þín Bjarni, er fyrst og fremst varðandi frumvarp það, er þingmenn Austurlandskjördæmis hafa lagt fram á Alþingi, sem m.a. felur í sér breytingu á hreppamörkum Eskifjarðar og Reyðarfjarðarhrepps.

Varðandi þetta frumvarp leyfi ég mér að segja við þig eftirfarandi: Þetta er okkur Reyðfirðingum mjög viðkvæmt mál (s. mbr. undirskriftarlista)

Þar kemur þá fyrst til allur sá mikil hraði, sem hafður hefur verið á því, sem og öll málsmeðferð á viðræðufundum, bæði af hálfu Samb. Ísl. Sveitarfélaga, sem og þingmanna kjördæmisins.

Ég vil taka það fram, að við Reyðfirðingar skiljum mæta vel óskir Eskfirðinga, og það hversu þeir nú sjá eftir, að hafa neytað þessu landsvæði árið 1907 þegar Reyðarfjarðarhreppi hinum forna var skipt, en þar mun hafa valdið mestu um ómegð og fátækt er var á bæjum þeim, er þá byggðu þetta landsvæði.

Ég legg ekki í núna, að greina þér frekar frá gangi þessara mála á undanförnum árum, það yrði allt of langt mál.

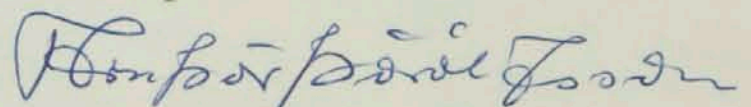
Ég myndi nú vilja leggja til í þessu máli, og tel það ekki óskynsamlegt en það er, að þetta frumvarp yrði ekki afgreitt á þessu þingi, heldur frestað til næsta þings eða um eitt ár, sá tími myndi að mínu áliti nægja okkur Reyðfirðingum til þess að sættast á þessa hluti og þann óeðlilega hraða, sem viðhafður hefur verið, á þessu máli, enda fjölda Eskfirðinga fundist nóg til um.

Það er staðreynd, að Eskfirðingar hafa nægilegt landrými á næstu árum, og því myndi þessi frestun, ef fengist, ekkert бага þeim.

Með þessu móti tel ég farið bil beggja á þessu stigi málsins, sem allir ættu að geta sætt sig við, nema þá helst þeir Eysteinn og Lúðvík, sem sagt er að hafi lofað Eskfirðingum þessu, fyrir síðustu kostningar.

Með beztu kveðju

þinn einl.

Reik 2. nóv. 1968

Höf. forsalioðalernu,
s. Bjarni Benediktsson

Þú hefur í mörgum reynd átt
árangurs að mín sambandi við þig, þar
sem ég hefði kosið að ræða við þig um
efni meðfylgjandi bréfs áður en um
leit og ég afhenti það. Þar sem þetta
hefur ekki tekið til rúð nauðugar þá
kótu að skila bréfinu á heimili þitt,
er er að sjálfsögðu veidubúinn að ræða
við þig, ef sta þegar þú ert öðlar.

Með bestu kveðnu,

Bjarni Þorinn

Kph. 17/4 1968.

Góði vinur!

Þegar við ræddum
samen síðast, var minnet
á svokallata „landnefni“, sem
öllu fremur er höpur um
eda yfir 100 manna, er undir-
viti ávarp um fossatak, oo. Við

nánari íbrugun hefi ég
komið að þeirri niðurskoti,
að mjög væri astílegt, og
mikill styrkur, ef nafn
þitt væri einnig þar undir.
Mætti ég biðja þig að láta
Höskuldól. eða Gísla Hæll.
vita um afslöðu þína til
þess?

Með bestu kveðjum

Gunnar

Reykjavík 19/1 '68

Góði vinur,

Það var minnst á það við mig að
ég komi á fund hjá þér vegna þessa
leidda þingsetunnar. Auðvilad þykir mér
vænt um að þú sést að hitta þig - en
ég sé bara ekki hvaða nauðsyn ber
til þess að fara að valda þér óþægund-
-um af þessu titelvi, þú þad er auðvilad
ekkert um að "reda". Annarhvort efna
menn orð sín eða ekki. Og hvorki þú
né aðrir gelid neytl menn til þess, eins
og til hagar.

Það liggur alveg ótvívegt fyrir um
hvað samsíð var: Ad F. seti fyrir
áramót og ég síðan frá áramótum í

2 1/2 mán. er F. þá aflur af þring
sats lengur. Flókuara var það mið ekki.
Eintverjir vafsingar og útskýringar mið
afhjá skipta mig lítt, ég er þessum
flokksbráður okkar alls ekki veitur, en
þykki hans vegna og vegna djösenda okkar
leitt að horfa upp í þetta.

Ég er náttúrulega settur í fjarlægum
vanda gegnvarnt fólki þar efra. Ef F.
hefði einungis ymprað í þessu við mig
þótt ekki hefði verið nema degi fyrir, var
min vegna í lagi að hann gengi í
gæða samningu.

Nú, það er þó um að gera að vir þessu
verði ekki einhver tragíðía eða meiri
háttar sprenging og skal ekki í mír
standa að hafa líkt í huga, enda ekki
orðinu óvannu kúnstrum þeirra þar
vestra. Með bestu kveðu
þinn Þgeir

14. febrúar 1968

Kær Vinur,
 þakka þér fyrir þitt
 vinsamlega og leiðarlega
 bréf, þar sem þú "telur
 mig í gegn" á þeim þúttá-
 mun, þar sem við erum
 ósamála. Stíkt and-
 rúmsloft líkar mér, þar
 sem ég get talað frítt og
 óhindrað, skrifað í aka-
 demíska vísu, og jafnvel
 talað djúpt í trúni án
 þess manni enfi þat.

Gleminn sem ég sendi þér
 var mér lóðmótt, og
 ég trúi þér einnig, rannvillu-
 mennum hafa rannvillu-
 "súlfrati" forstjóra starfsins
 og leiðtog starfsins niðr.

Þú mátt vita það að ég
met eldri þekkingu og
reyndu mína til jafna við
þó svo stórt þitt; en ég
hefi oft veitt mig í það,
að þegar mér yngri menn
tala og taka jafnað mitt
upp í sig þá oft eittlítt
rítt sjónarmið, sem ég hef
eldri konur anga í áður,
að þaki orða þeirra. Og
sloir það eldri athygli mína
um sjónarmiðin, þátt faltra
komi að vera í einhverju
áótavant. Tel ég þó eldri,
að þú eigir að taka það
sem persónulega ást, þátt
ég tali eins og ég oft geri,
nigó kritískt og spid, og
vert ég mi þú gerir það eldri.

Og rannar tel ég þig eldri
hafa verið st. mér svo nigó,
hafi þú eldri verið hinum
meikvatarí þátt í orðum
mínum samnála að
móttönu.

Þú gefur mér það hós í
bréfi þínu, að þú metir mig
mikils, sem ég veit eldri
hótt ég veit eldri
kittlar samt hégónaqiond
mína! En einmitt af þeim
söllum heftir þú þá eldri
átt að veitast, eins og þú
segir ástæðuna vera, nema
situr oovi; þó að engum
er mérí hotta búin en
manni í örlagarólli líd-
trastöfu í l.t.v. mesta örlaga-
tínum þjófariðar mí,
að eiga þá einn að vinna,
sem som lönum samnála

og hugsa eins og hann.

Um þekkingu mína á þeim málum, sem ég gætti að mentalefni efast engum að ^{og raunar mjög takmörkuð} þingi, hins vegar má alltaf leitvættu marga menn í þekkingarstorti en hlusta á spjónuð þeirra (jafnvel þátt þeim kumi einnig að vera eitthvað ábótavant). En um frystilísiu og frysti-
idnæðium almennt, sem 'ég hefði kynnt mér nokkuð hefði 'ég júnus spjónuð, sem 'ég veit þó vera samuála.

Annad mál er svo lítt, hvort þú viljir beita höllu til þess að koma þeim á.

Um Landsfundinn skulum við elldi vada; þess stungast spjónuð allor á, svo að engin þri verður byggt á milli, - og pappírinn þrotinn Met bestu bludju þinu einl. Þórir

II

Sunnudag

Kæri vinur,

Eg bati fálínum línum við til þess að þakka þér fyrir Reykjavíkurbrief í dag. Þan bota mjög stefur, stefur sem horfir fram, full af idealisma og von, kvíttir vonarveista í brjóstum manna í söfnum tínum.

Að vísu er þú nú fjör-
vevandi í fundi Norðurlanda-
ráðs, og kann að vera, að
þú hafir falið öðrum skrifin.
É þvi tilfelli gæra þessi skrif
höfund sínum elsti að neikunum
uppremannandi leiðtoga, ef þann
er annar en þú, þvi að and-
velt er að skrifa grein, annað

ad hafa stöfud í 30 ár,
heyrjast sír reyndu af stunda
ábyrgur sem leiddogi í
'öndanlega kompiaradri
pólítískri talfstötu, sem
þér einum er treystandi
til. Þú veist eftir fyrri slöf
okkar, að þetta er eldri
sniður; enda hebi ég þvi
við, að enda þótt ég geri
mér gæm fyrir þýðingunni
bávit munar gegn Frami,
sáttmálaflókum^{num}; hefur mér
oft og einn fundið slöf
þin sunast um af í Rökki,
um brellur Framsóknar,
— og oflitið um lúgarsýn
framtíðarinnar um upp-
byggingu framtíðarþjótt-
félags í Íslandi.

Ég var í lítillfyrva í

samkvæmi með einum af
ráðbernum þínum úr
þínum flókli og ræðlum
við, eftir að flestin gætur
vorn forni úr hrisi þvi
þor sem við vorum báttir
gætur, um ísl. pólitik.
Ágði ég þvi, að mér fjúddst
flókk okkar skorta stefnu
og ídealisma. Svá hans
var: Þóttu minn, þú ert
ungur maður. Þegar þú
kemst í minn aldur, séðu,
að ídealismi er lúmbúg,
hann er bara fyrir unga
menn. — Ég leik fram, að
þerra var elskent vin. Þú
ég veit afsaveiður, brást
snöggt við og svaraði: Ég er
nima að lesa K. Adenauer.
Erinn vöngun 1945-53 (eða
gripa miður í þor). Þessi

þó eldungsin Adenauer
þegar af idealisma,
af bremsandi konleika
þil þjófar sinna af
staf fastri lungsjó að
reisa lítið fallna þjóða-
land vit. - Ráð leuann
þóvati engu.

Adenauer segir (bls 34)
at þeir hafi viljað "die tiefsten
und stärksten geistigen und
seltischen Kräfte zu wecken
... insbesondere aus dem
christlichen Fundament
unserer Partei ..."

Wir gingen aus Werk,
voll Mut und voll Ideal-
ismus."

Þann falax um "den
christlichen Prinzipien... wie
sie sich in Europa entwickelt
hätten... dass die Würde
der menschlichen Person über
allem... stehen muss, ist

aus dem Wesen des abend-
ländischen Christentums
entwickelt". (S. 52)

Þetta þellir þá er af
þá ljóftans glöf, sem
breunur í milli lífanna.

Hann talar gegn Sozialis-
isierung, en þróun flakks
haus mit anti-ant

1) das Verhältnis der Ein-
zelperson zum Staat

2) das Wirtschafts- und
soziale Leben

3) das Gebiet der Kultur.

0g "die elementaren Grundsätze"
ad 1) ut ofan von ".... christliche
Ethik und Kultur, politische
Freiheit, ... Rechtssicherheit für
jeden, ... Bedeutung der Familie,
... Schutz der Frau ..."

ad 2) Skolinu: "Rückkehr zu den
Grundlagen christlich-abendländ-
ischen Kultur, ... Weltanschauliche

Bestretning des Schul z
Wesens" og talmáttale
skólans: "die Erziehung
des Characters".

Indessent er að lesa
"Auseinandersetzung" hans
í milli hins socialistiska
Planwirtschaft annars vegar
og "soziale Marktwirtschaft"
sem flóðhor hans að lýðit.
(bls 205-210).

Þetta þekkir þú allt og
finnst þaralt af mér að
ryfja upp. En ég minni á þetta
til að sýna, að orð ráð herra
þíns (nefni engin nafn, mest
sönamaður) gatu ítt sé fleiri
fylgjendur í hópi vinnu þinna;
en mér finnst Adenauer (sem
er alls engin einhlýtt fyrirmynd)
aðeins eitt dæmi þess, að
lungarsign framfarir heyrir
ekki aðeins hinna ungra.

- En þetta var ein
aust útdráttur, og neik

eiginlega ekki hvers
vegna er er að þurfa
allt þetta yfir þér. Það
sem þou mér til að
dæpa niður þessa mi-
er ég get ekki sáfið, var
Reykjavíkurbreifit og upp-
bygging atvinnulífsins.
Þar er e.t.v. stovsbí þrók-
uldorinn skálinn.
Hvering er að manna
vorkennidjur framfarirum
(ekki aðeins sérfróingum)
huldr idu-vertkannum
með gagafuotaþróf eða mid-
skólapróf t.d. ír vertkannu-
deild, þegar kemur í tölvi-
frófum og stovdfróti er jafn-
ábatavant og mí er? Í
metan þessum í þessum
greinum skendur langt að
balli þessum f. hlitstota

aldorsflokka í nágranna-
löndunum, fámur við
eldri fólk í stöðunum
sem kámu þá nákvæmni
við mælingar og meðferð
véla, sem þarf. Og hvað
um karaktar og abyrgtar
tilfinninga hins unga manns,
sem vélinni stjórna mið-ut vit
magnleysi stöðans í dag að
byggja upp karakterinum?

Þessi orð eru eldri tölut
til þín fremur en min
sem gæðfrotungs.

Investering í stöðunum
- ef þeir eru rétt rekin - er
jafnunartilvæg investeringu í
álvorkennipró og öðrum idrotti.
- t.d. efnaidrotti.

Ég þit þig margf. afsáttum
í að reyna sömu í þolin-
mæði þína. - Ég þú hefur
náð alla þið língad í
þróun, þá verdu best kvaddu!
þeim einl. vinnu þóin

Kristján Albertsson:

Akademía Íslands.

Nokkrar athugasemdir um nauðsyn slíkrar stofnunar.

Fyrir röskum áratug flutti þáverandi menntamálaráðherra Björn Ólafsson frumvarp um stofnun íslenzkrar akademíu til verndar og eflingar íslenzkrar tungu, en málið þótti þurfa lengri og vandlegri ihugunar og undirbúnings og frumvarpið var látið daga uppi.

Akademíunni hafði m.a. verið atlað að hafa forustu um myndun nauðsynlegra nýyrða og sjá um útgáfu nýyrðasafna. Þessu hlutverki hennar var í bili reynt að gera nokkur skil með því að veita fé til útgáfu nýyrðasafna, og komu út nokkur hefti á vegum menntamálaráðuneytis, ennfremur með stofnum þriggja manna prófessoranefndar sem hægt varí að snúa sér til og leita upplýsinga og aðstoðar hjá þegar orða varí vant til að þýða erlend hugtök. Lítið eða ekkert mun hafa orðið vart við það opinberlega að þessi nefn hafi neitt sérstakt aðhæst - en ef til vill hefur hún verkefni með höndum og mun þá síðar fram koma. Skal því að þessu sinni ekki rætt að hve miklu leyti þörf sé á akademíu vegna íslenzkrar málþróunar.

En allar akademíur út um heim sinna margvíslegum hlutverkum og fara með vald í ýmsum eignum sem annars varí hlutverk stjórnarvalda, en heppilegra þykir að fela stofnun menningarfrömuða en ráðuneytum eða handhöfum pólitísku valds. Má þar einkum nefna styrkveitingar, tillögurétt um menningarmál og stjórn eigna og verðmata sem atlað er að styrkja menningarlíf. Virðist af þessum sökum brýn nauðsyn á að komið sé upp íslenzkri akademíu, og skal bent á nokkur atriði þessu til rökstuðnings:

að því er virðist svo keruleysisleg, að nefndin verður

1) Kosning alþingis á nefnd til að úthluta styrk til skálda og listamanna er oft og einatt að miklu leyti skipað mönnum sem ekki er kunnugt að nokkursstaðar hafi fram komið að hafi neitt vit öðrum fremur á bókmenntum né listum. Þessa nefnd ætti að vitað Akademiá Íslands að skipa, og varí það ólíkt meir trygging fyrir því að þeir sem úthlutðu styrkjum vissu hvað þeir varu að gera.

2) Úthlutun fjögurra 100.000 kr. styrkja nýlga var fullkomið hneyksli. Þriggja manna nefnd byrjar með að samþykkja tillögu um að ekki komi til greina við veitingu styrkjanna ~~neinir~~ neinir þeir sem séu á hæsta fjárlagastyrk (100.000 kr. ári - eins og það er nú gífurleg upphæð með núverandi peningagildi) + með öðrum orðum enginn af bestu rithöfundum landsins. Síðan eru ein verðlaunin veitt sjúklegasta og viðurstyggilegasta ritsóða sem fram hefur komið á Íslandi. Þessa styrksúthlutun verður sem allra fyrst að vera hægt að fela Akademiá Íslands - eða nefnd sem hún skipar það er ógjörningur að eiga neitt undir nefnd, sem að tveim þr hlutum er kosin af Rithöfundafélagi Íslands, sem að langmest leyti er skipað öllum minnstu höfundum landsins.

3) Skipun tveggja manna til þess að taka sæti fyrir hönd Íslands,

í nefnd þeirri sem veitir Norðurlanda-verðlaun fyrir bókmenntir á ekki að réttu lagi að vera í höndum menntamálaráðuneytis. Með þeirri athugasemd skal með öllu látið ósagt um hvernig þessi skipun hefur tekist hingað til. En það liggur í augum uppi að ráðherra sem styðst við ákveðinn stjórnmalaflokk getur fyrr eða síðar orðið að taka tillit, sem illa samramast nauðsyn á að sem best sé vandað til vals þeirra sem eiga að vera fulltrúarbest menntuðu og viturlegustu dómvism á Íslandi um nútímabókmenntir.

4) Meðan enn er ekki til íslensk akademía er hætt við að bæði innlendir og erlendir aðilar leiti til norrænueldrar Háskólans um tillögur og ráðleggingar, en slíkt er í mesta máta óheppilegt. Þar geta verið allsráðandi lærðir málfræðingar, sem jafnframt fremur hafa horn í síðu æðra menntalífs en hitt, vegna þess að þeir sjálfir gera sér enga von um að geta nokkru sinni neitt skrifað sem þjóðin muni lesa.

Akademíuna mátti hugsa sér stofnaða með því móti, að ríkisstjórn yrði falið að tilnefna þrjá fyrstu mennina, og stendur nú svo vel á að ekki getur verið álitamál hverjar það skuli vera. Gunnar Gunnarsson, Halldór Laxdal og Sigurður Nordal virðast sjálikjörnir. Síðan skyldu þeir kjósa fjórða manninn, þeir fjórir síðan fimmta manninn o.s.fr. unz akademían væri fullskipuð - 10 eða 12 menn, hvort sem mönnum sýnist heppilegna. (Svíar hafa 18, Danir 10).

Þur en löggjöf er undirbúin virðist rétt að aflag sé laga og annarra fánlegra upplýsinga um hlutverk og starf t.d. sænsku, dönsku, frönsku - og því ekki líka hinnar japönsku akademíu. (Af blöðum sést að japanski Nobelsverðlauna-höfundurinn Kamabati er meðlimur japönsku akademíunnar).

Mafnið hygg eg að ætti að vera eingöngu: Akademía Íslands - en í fyrstu grein afmarkað hlutverk hennar, m.a. að hve miklu leyti og með hvaða móti hún skyldi hafa aurskipti af málþróun. Kæmi vissulega til greina að láta allt sem prófessora-nefndin gerir ~~skuli~~ fara um hendur akademíunnar - sem auðvitað verður miklu fremur fulltrúi fagaðasta málsmeiks en lærðir málfræðingar eru - svo öruggt sé.

Gera má ráð fyrir að stornaðir verði sjóðir og eignir gefnar sem akademíunni yrði falið að annast og ráðstafa. Má í því sambandi minna á að danska akademían var aðeins fárra ára gömul þegar skáldkonan Karen Blixen arfleiddi hana að óðali sínu á Sjálandi, sem síðan hefur verið gestaheimili fyrr norræna rithöfundar og vísindamenn, og hefur m.a. prófessor Steingrímur Þorsteinsson búið þar um tíma.

Athugasemdir þessar eru saman teknar að tilmalum forsætisráðherra Bjarna Benediktssonar og auk hans líka sendar menntamálaráðherra Gylfa Þ. Gíslasyni, en öðrum ekki, og ekki til þess atlast að þar fari lengra, en geti orðið tilefni þess, að hugmyndin um akademíu verði tekin til athugunar.

Reykjavík, 20. október 1968

Suðureyri 18. febrúar 1968,

Dr. Bjarni Benediktsson, forsætisráðherra,
Reykjavík.

Kæri flokksbróðir,

Ég hefi áður leitað til þín, þegar við mikla erfiðleika hefir verið að stríða í atvinnurekstri þeim, sem ég er forsvarsmaður fyrir, og alltaf mætt skilningi og fyrirgreiðslu, sem ég er mjög þakklátur fyrir. Þá hafa vandamálin oft verið þess eðlis, að erfitt hefir verið að leysa þau til frambúðar.

Þann 1. júlí 1967 hófu Ísver h/f. og Fiskiðjan Freyja h/f., hér á Suðureyri samvinnu um rekstur frystihúsa sinna. Það er mitt álit, að hefði þessi samvinna ekki komið til, væri rekstur beggja fyrirtækjanna fyrir löngu stöðvaður. En til þess að samrekstur væri mögulegur, urðum við að leggja í mikinn kostnað, sem nemur nú um 7miljónum króna. Teljum við að framkvæmdum vegna endurskipulagningar frystihúsanna hér sé nú lokið. Vona ég því, endurskipulagningarmál þessi verði strax tekin fyrir í þeirri nefnd, sem um slík mál fjallar.

Allir, sem fylgst hafa með þessum framkvæmdum okkar, ljúka upp einum munni um það, að rétt hafi verið á málum haldið, og endurskipulagningin hafi farið fram í anda þeirrar stefnu, sem ríkisstjórnin markaði í endurskipulagningarmálum hraðfrystiðnaðarins. Því miður hefir kveðið við annan tón, þegar við höfum leitað eftir fjárhagslegri aðstoð. Viðskiptabankar hafa algjörlega neitað okkur um fjármagn til þessara framkvæmda. Nú er svo komið, að þeir hafa hótað okkur algjörri stöðvun innan stutts tíma takist okkur ekki að fá nýtt fjármagn í þessu skyni.

Mér er kunnugt um, að unnið er að þessum málum á vegum ríkisstjórnarinnar, en reikna má með því, að nokkuð dragist enn á langinn, að endanlegar niðurstöður liggi fyrir. Ég tel, að endurskipulagningin hér geti orðið öðrum til fyrirmyndar, og það væri illa farið, ef fyrirtækin stöðvuðust áður en fjárhagsleg aðstoð, sem fyrirhuguð er, bærisk okkur. Vil ég nú í þessu neyðartilfalli biðja þig um aðstoð. Við höfum sent Davíð Ólafssyni bankastjóra Seðlabankans bréf um þetta efni og læt ég afrit af því fylgja hér með.

Nú vil ég lítillega minnst á málefni okkar flokks. Takist okkur að ná meiri samheldni innan flokksins hér í kjördæminu er ég sannfærður um, að fylgi hans muni aukast verulega. Aldrei í sögu Vestfjarða hafa aðrar eins framfarir átt sér stað eins og í tíð núverandi ríkisstjórnar undir forustu sjálfstæðismanna. Aðstaða okkar til aukins flokksfylgis hefir því aldrei verið betri, ef rétt er á málum haldið. Eitt mikilvægt mál í þessu sambandi finnst mér vera, að fá ungan, menntaðann og duglegan mann í þriðja sæti framboðslistans. Slíkur maður myndi ná til yngri kjósendanna og ásamt öflugum flokksstarfi tryggja okkur 3 menn á þing. Mjög mikilvægt er einnig að ná fylgi meðal forustumanna atvinnulífsins í kjördæminu. Matthíasi Bjarnasyni alþingismanni hefir tekist með dugnaði og lægni að gera marga þessa menn að virkum fylgjendum flokksins og aðra að óvirkum andstæðingum, sem einnig er mikilvægt.

Ég trúi því, að Sjálfstæðisflokkurinn muni auka fylgi sitt verulega í næstu kosningum, undir þinni ágætu forustu, Íslenzku þjóðinni til farsældar.

Með virðingu og beztu kveðjum,

Óskar Línjárnsson

Subureyri 16. febrúar 1968.

Hr. bankastjóri Davíð Ólafsson,
Reykjavík.

Eins og kunnugt er, hófu undirrituð fyrirtæki samvinnu um rekstur tvöggja frystihúsa á Súgandafirði 1. júlí 1967.

Nokkur reynsla er nú fengin fyrir þessari samvinnu og bendir allt í þá átt, að skynsamlegt hafi verið að stofna til hennar.

Lög frá Alþingi um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins og umögn ráðandi manna gerðu ráð fyrir öflugum stuðningi við þau fyrirtæki, sem endurskipuleggðu starfeemi sína á þann hátt, að smærri einingar sameinubust og stofnuðu til haghvannara rekstrarferms.

Í trausti þess að svo myndi verða löggöllum vér í mikinn kostnað til þess að samræma rekstur fyrirtækjanna, keyptum nýjar vélar til starfseminnar og framkvæmdum ýmsar breytingar, sem nauðsynlegar voru fyrir samreksturinn. Heildarkostnaður nemur nú um 7 milljónum króna vegna umráðrar skipulagsbreytingar.

Nú er svo komið, að rekstur fyrirtækja vorra mun stöðvast innan stutts tíma, takist oss ekki að fá fjárhagslega aðstoð, sem nemur um 5 milljónum króna.

Vantum vér þess fastlega, að nefnd sú, sem hefur til meðferðar endurskipulagningu hraðfrystiðnaðarins, sjái sér fært að veita oss skjóta úrlausn.

Virðingarfyllt,

pr. pr. Ísver h/f.,
Óskar Lúgvá
pr. pr. Fiskibjón Freyja h/f..

Páll Friðriksson